

URZĄD STATYSTYCZNY W WARSZAWIE
Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych

PROBLEM UBÓSTWA NA TERENIE WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO W 2009 ROKU

WARSZAWA

GRUDZIEN

2010

Problem ubóstwa na terenie woj. mazowieckiego

- 1. Definicja, zasięg i granice ubóstwa**
- 2. Wskaźniki ubóstwa**
- 3. Czynniki generujące występowanie ubóstwa:**
 - Czynniki społeczno-ekonomiczne
 - Czynniki społeczno-demograficzne
- 4. Metoda badania poziomu ubóstwa na terenie woj. mazowieckiego**
- 5. Wyniki analizy i wnioski**

DEFINICJE UBÓSTWA

→ brak precyzyjnej i ogólnie stosowanej definicji zjawiska ubóstwa
(kategoria ta jest zmienna w czasie i zróżnicowana terytorialnie)

→ ubóstwo ma wiele znaczeń, definiowane jest jako:

„Niemożność osiągnięcia minimalnego standardu życiowego” [Bank Światowy]

„Stan ograniczonej użyteczności dochodu” [L. Deniszczuk]

*„Odnosi się do osób, rodzin lub grup osób, których środki są ograniczone w takim stopniu,
że poziom ich życia obniża się poza akceptowane minimum w kraju zamieszkania”*

[J.Kordos, A.Ochocki]

→ **We wszystkich definicjach ubóstwo wiązane jest ze stanem, w którym osobie lub grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie potrzeb uznanych w danym społeczeństwie za niezbędne**

Zasięg ubóstwa wyznaczany jest przy pomocy różnych mierników:

Mierniki o charakterze obiektywnym

→ ocena poziomu zaspokojenia potrzeb badanych osób czy gospodarstw domowych dokonywana jest niezależnie od ich osobistych wartościowań w tym zakresie

Mierniki o charakterze subiektywnym

→ ocena poziomu zaspokojenia potrzeb badanych osób czy gospodarstw domowych dokonywana jest przez samych badanych, którzy wydają oceny zaspokajania swoich potrzeb

Miary absolutne (bezwzględne) – opierają się na wyznaczaniu ilościowym i wartościowym koszyka dóbr i usług zaspokajających niezbędne potrzeby.

Miary względne (relatywne) – granice ubóstwa wyznaczane są na podstawie porównania zaspokojenia potrzeb badanych do poziomu zaspokojenia potrzeb innych członków społeczeństwa.

Granice ubóstwa stosowane przez Główny Urząd Statystyczny:

W analizach zasięgu *ubóstwa obiektywnego* uwzględnia się:

- **poziom minimum socjalnego** – liczony przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych (IPiSS), stanowiący miarę integracji społecznej jako granicę ostrzegającą przed ubóstwem;
- **poziom minimum egzystencji** - szacowany przez IPiSS, stanowiący granicę ubóstwa skrajnego, poniżej której istnieje zagrożenie życia oraz rozwoju psychicznego i fizycznego człowieka;
- **relatywną granicę ubóstwa** – połowę średnich miesięcznych wydatków ogółu gospodarstw domowych;
- **ustawową granicę ubóstwa** – kwotę, która zgodnie z ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej.

Na podstawie wyników badania budżetów gospodarstw domowych dokonywana jest ocena zasięgu *ubóstwa subiektywnego* według tzw. metody lejdejskiej (Leyden Poverty Line).

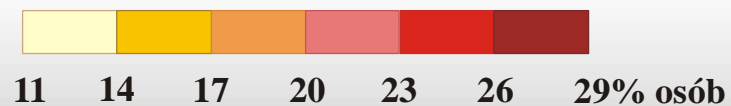
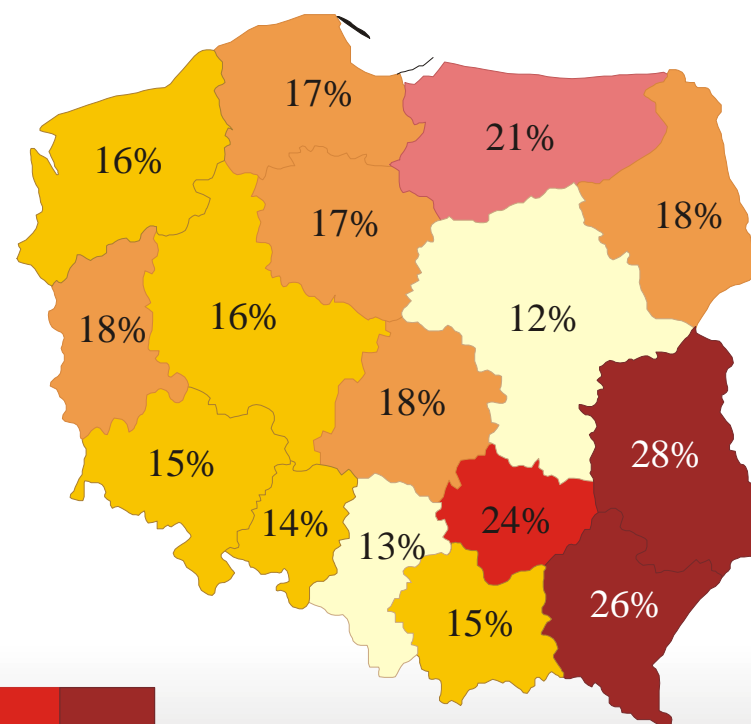
WSKAŹNIKI UBÓSTWA

Według badania EU-SILC 2008 w sferze ubóstwa względnego żyło:

- **16%** obywateli Unii Europejskiej
- **17%** obywateli Polski
- **12%** mieszkańców Mazowsza

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem w Polsce, według relatywnej granicy ubóstwa

Szacunki GUS na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych

Relatywna granica ubóstwa

50% średnich miesięcznych wydatków gospodarstw domowych ogółem.

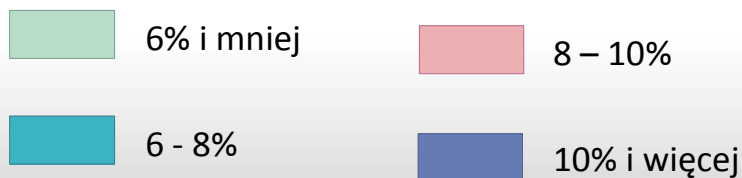
12,4% osób w gospodarstwach domowych, żyje poniżej relatywnej granicy ubóstwa.

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem w Polsce, według ustawowej granicy ubóstwa

Szacunki GUS na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych

Ustawowa granica ubóstwa

Kwota dochodów, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego.

5,7% osób w gospodarstwach domowych, żyje poniżej ustawowej granicy ubóstwa.

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem w Polsce, według granicy ubóstwa skrajnego

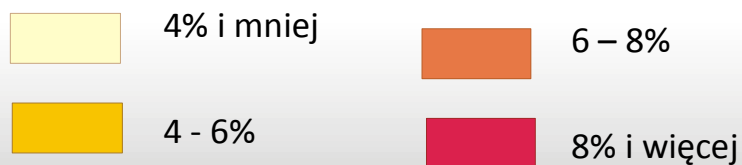
Szacunki GUS na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych

Minimum egzystencji

(dolna granica ubóstwa skrajnego)
Uwzględnia się w nim tylko wydatki na towary i usługi - takie jak żywnienie i potrzeby mieszkaniowe, czyli te, które pozwalają „egzystować”.

3,9% osób w gospodarstwach domowych, żyje poniżej minimalnej granicy egzystencji.

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem na terenie województwa mazowieckiego

Obliczenie wskaźnika ubóstwa dla województwa mazowieckiego

- oparto o tzw. **ustawową granicę ubóstwa**
- wykorzystano procedury porządkowania liniowego bazujące na metodzie **wzorca rozwoju Hellwiga**
- w celu dokonania analizy zbadano dwie grupy czynników mających zasadniczy wpływ na generowanie zjawiska ubóstwa:
 - ✓ **czynnik społeczno-ekonomiczny**
 - ✓ **czynnik społeczno-demograficzny**
- w obszarze analizowanych czynników wyodrębniono zmienne warunkujące powstawanie zjawiska ubóstwa
- wykorzystano dane według stanu w dniu 31 XII 2009 r.

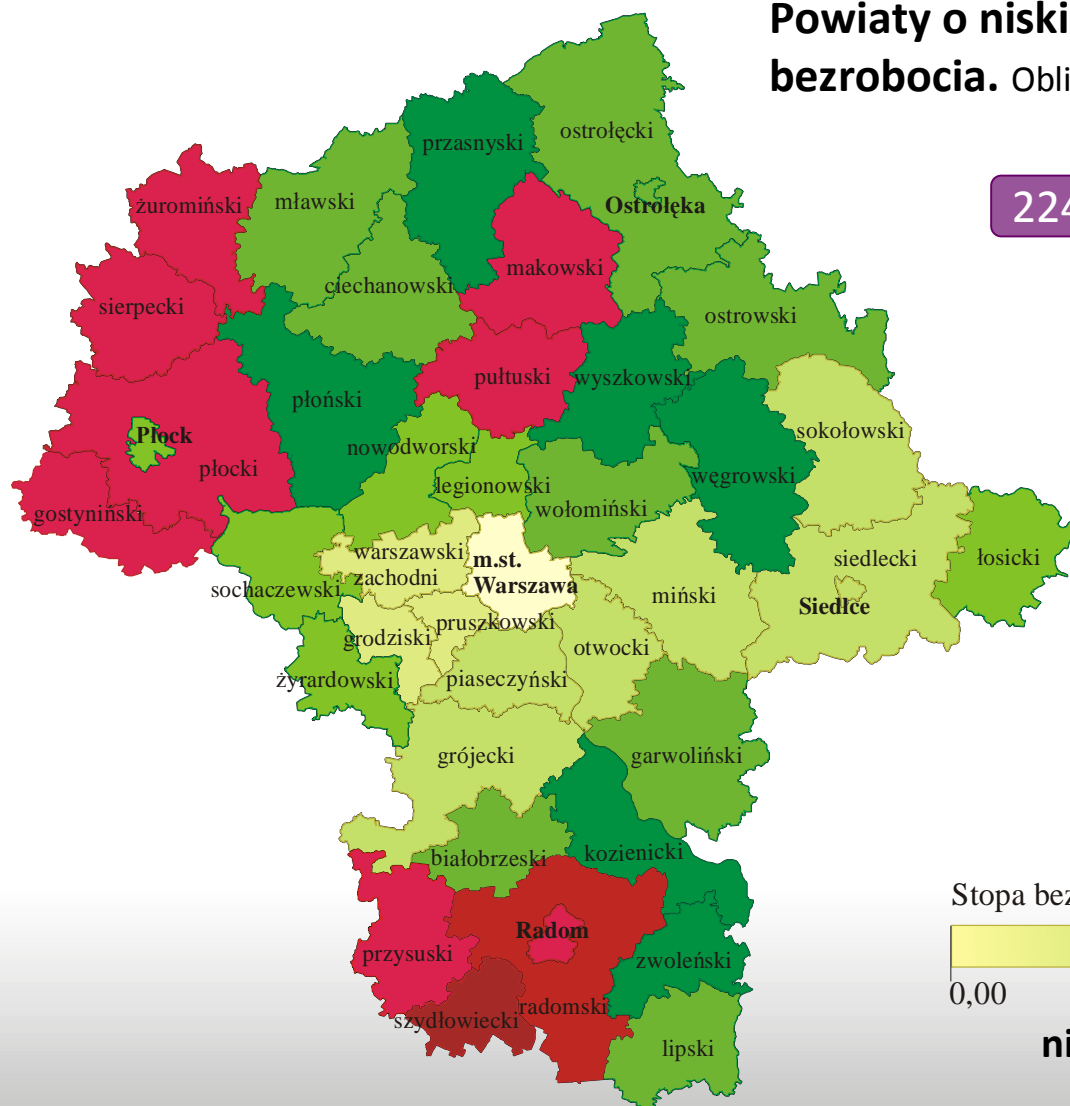

Czynnik społeczno-ekonomiczny

Bezrobocie

Powiaty o niskiej, umiarkowanej i wysokiej stopie bezrobocia. Obliczenia własne.

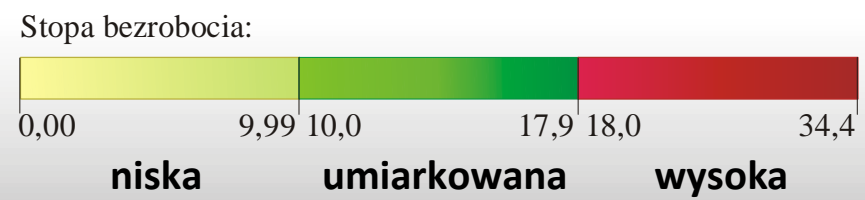
224 480

liczba zarejestrowanych bezrobotnych

9,0% - stopa bezrobocia

Najwyższa stopa bezrobocia powiat szydłowiecki – 34,4%

Najniższa stopa bezrobocia powiat m.st. Warszawa – 2,9%

Spośród ogólnej liczby **224 480** bezrobotnych:

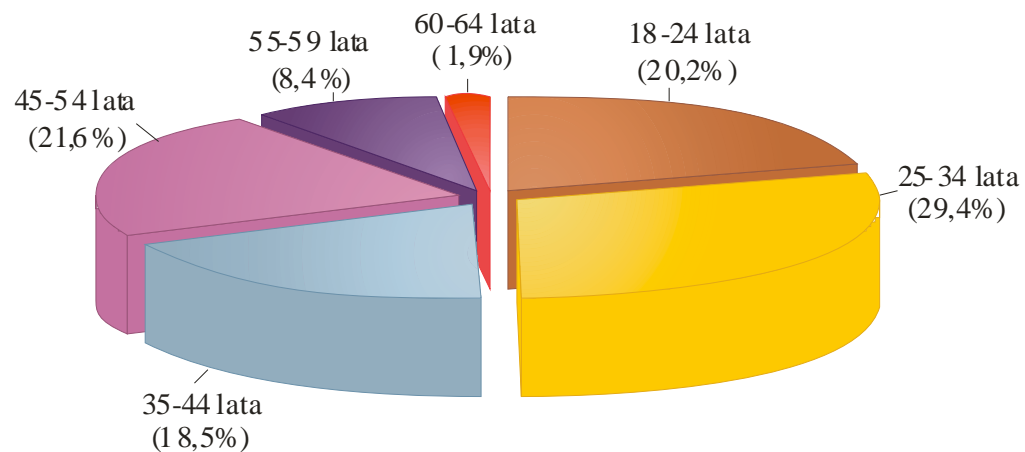
- ✓ **32,7%** (73 304 osoby) zarejestrowano w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia
- ✓ **45,0%** (101 076 osób) mieszkało na wsi
- ✓ **55,9%** (125 544 osoby) stanowiły osoby bez wykształcenia średniego
- ✓ **30,2%** (67 820 osób) to bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych,
a **27,6%** (62 033 osoby) bezrobotnych nie posiadało doświadczenia zawodowego

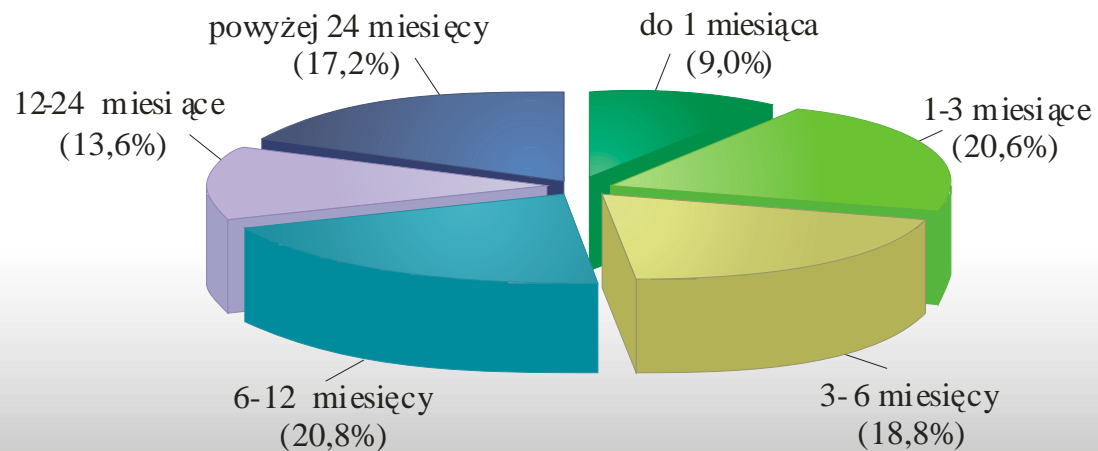
Główne czynniki wpływające na bezrobocie:

Wiek bezrobotnego

W szczególnie trudnej sytuacji znajdują się osoby w wieku: **25-34 lata oraz 45-54 lata.**

Długość okresu pozostawania bez pracy

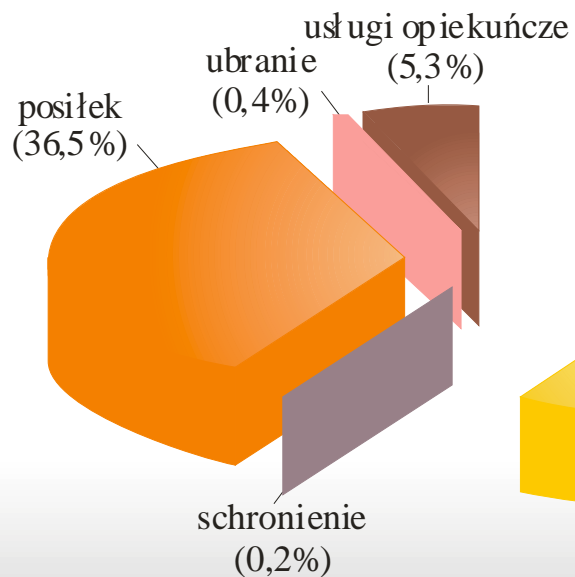

Świadczenia pomocy społecznej

239 219 – liczba korzystających ze świadczeń

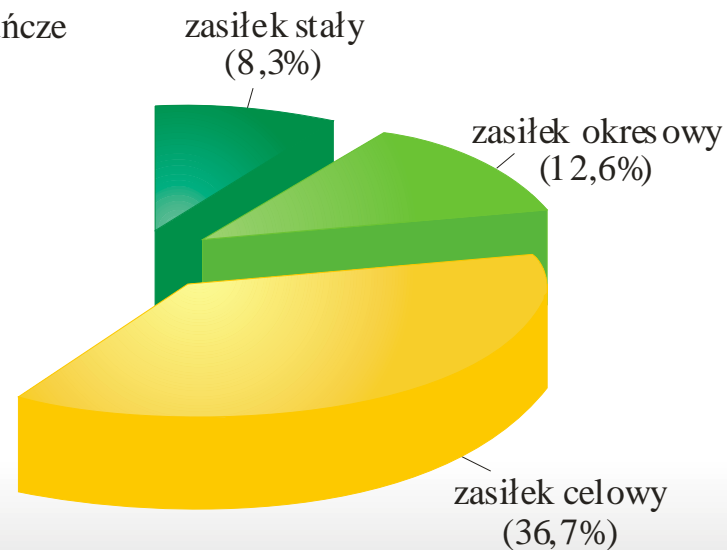
Niefinansowe środki pomocy

121 959 osób

Finansowe środki pomocy

165 998 osób

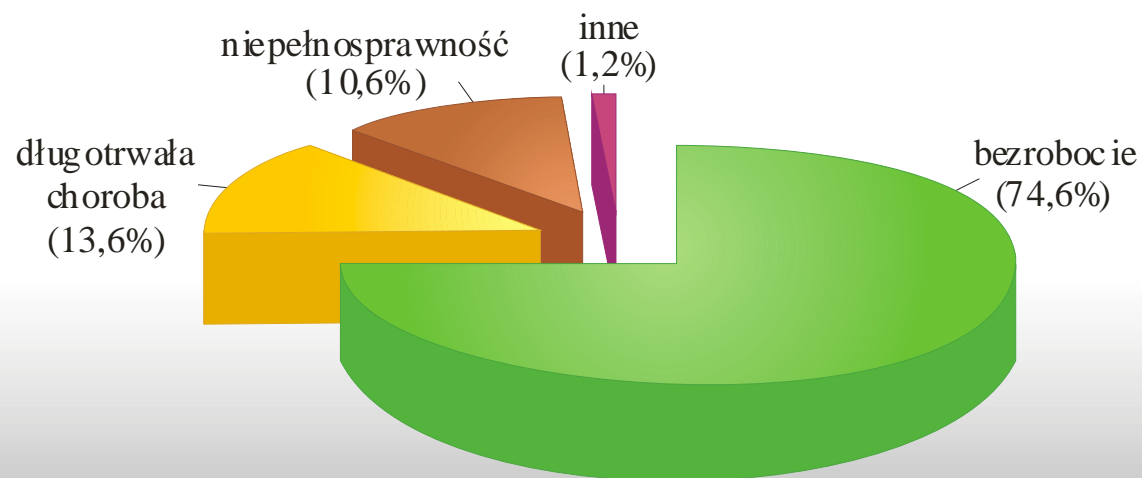
Finansowe środki pomocy

Zasiłek celowy – przyznawany jednorazowo w celu zaspokojenia konkretnej potrzeby, w szczególności na pokrycie kosztów zakupu leków i leczenia, remontu mieszkania, kupna opału, odzieży, a także kosztów pogrzebu.

Zasiłek stały – przyznawany osobom całkowicie niezdolnym do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, spełniającym kryterium dochodowe.

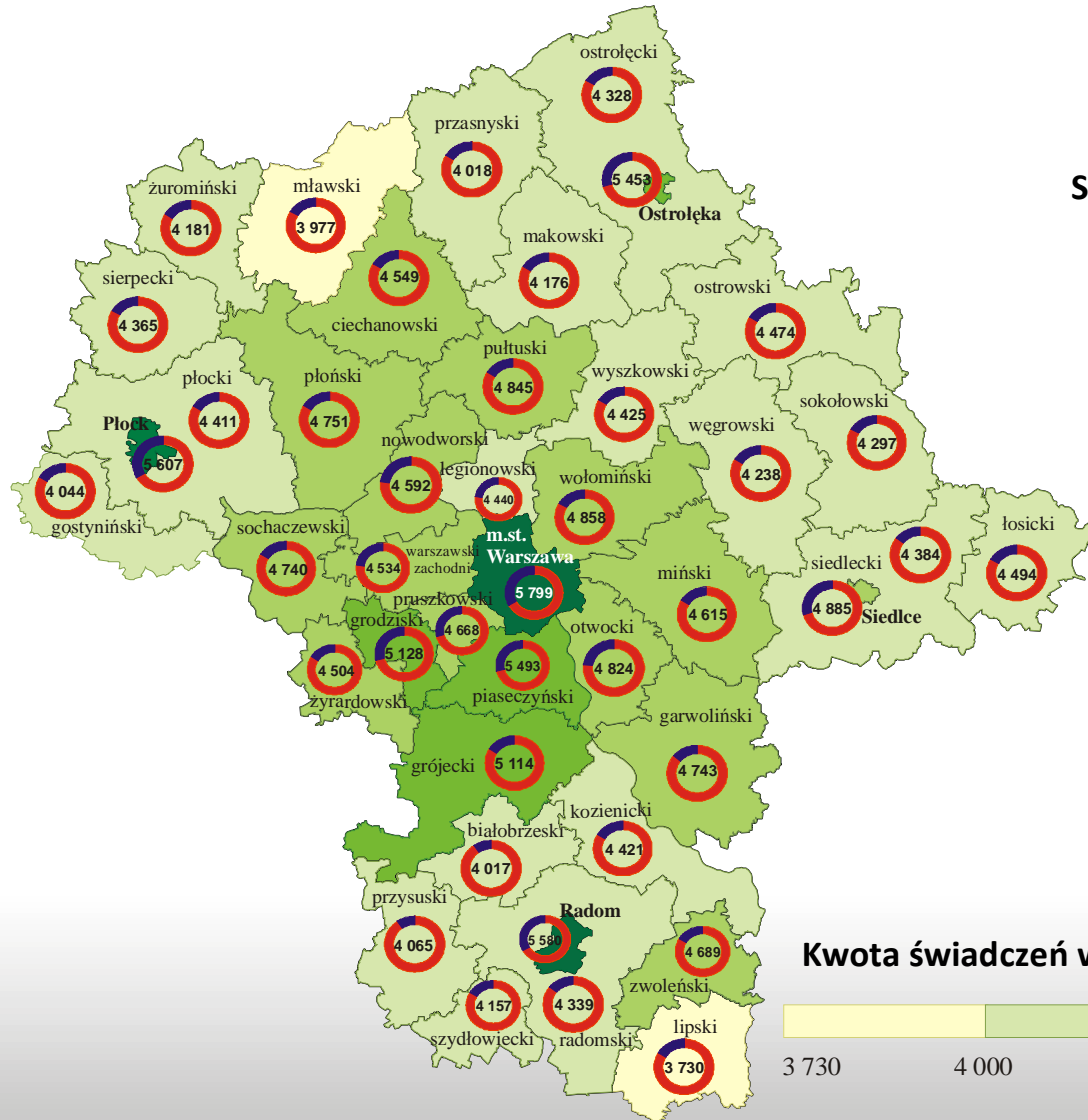
Zasiłek okresowy – przyznawany na okres od 3 do 6 miesięcy.

Zasiłek okresowy w podziale na powód przyznania zasiłku

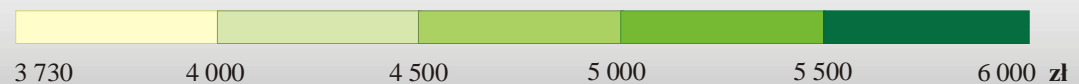
Świadczenia udzielane z tytułu zadań zleconych i zadań własnych gminy

Struktura świadczeń wypłacanych z tytułu:

- zadań zleconych
- zadań własnych

Kwota świadczeń w przeliczeniu na 1 osobę:

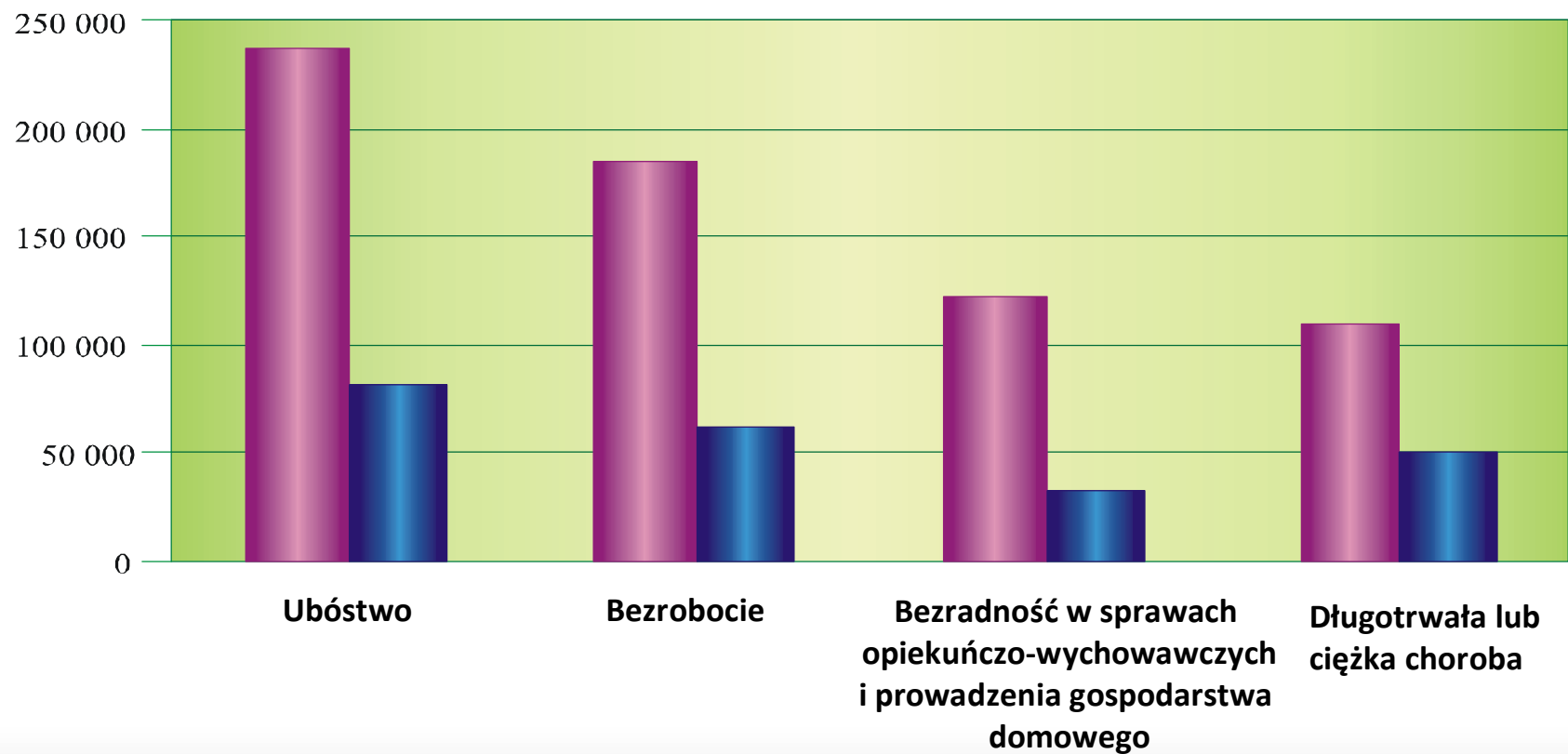
Czynnik społeczno-demograficzny

Istnieje silna zależność między osobami żyjącymi w ubóstwie a czynnikami związanymi ze stanem i strukturą ludności. Szczególnie dotyczy to:

- osób pracujących i członków rodziny pozostających na ich utrzymaniu
- rodzin niepełnych i wielodzietnych
- długotrwale lub ciężko chorych
- niepełnosprawnych

Najczęstsze przyczyny przyznania świadczeń pomocy społecznej

Metoda badania poziomu ubóstwa w woj. mazowieckim

Czynniki:

- * **społeczno-ekonomiczny**
- * **społeczno-demograficzny**

ZMIENNE:

1. Liczba zarejestrowanych **bezrobotnych**
2. Liczba osób w rodzinach, które otrzymały świadczenia z tytułu **ubóstwa**
3. Liczba osób w rodzinach, które otrzymały świadczenia z tytułu **bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych**
4. Liczba osób w rodzinach, które otrzymały świadczenia z tytułu **długotrwałej lub ciężkiej choroby**

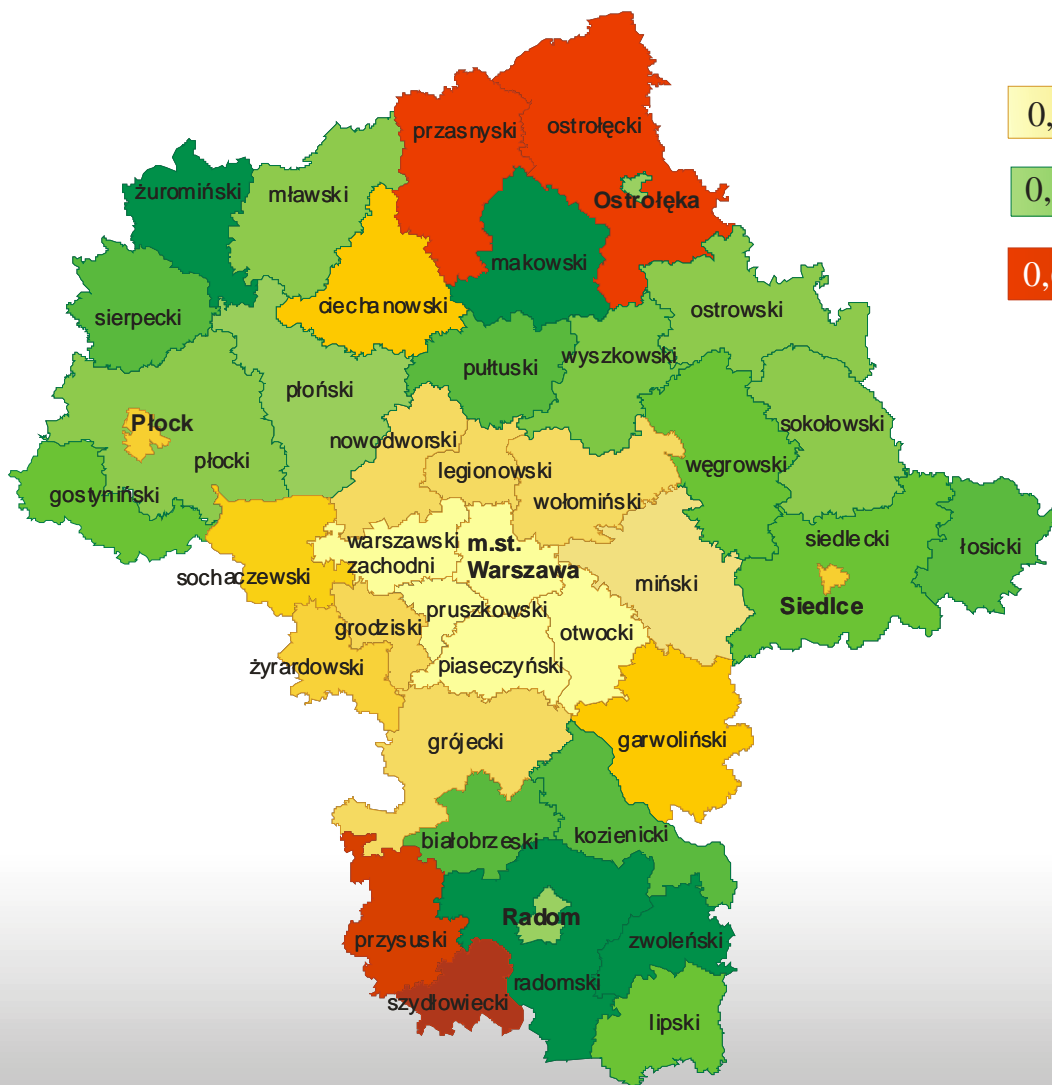
**Wskaźnik poziomu występowania
i zagrożenia ubóstwem**

**metoda wzorca
rozwoju Hellwiga**

Wskaźnik poziomu występowania i zagrożenia ubóstwem w woj. mazowieckim

Z analizy wynika, że:

- ❖ Najwyższy poziom zagrożenia ubóstwem występuje w 4 powiatach: **ostrołęckim, przasnyskim, przysuskim i szydłowieckim**
- ❖ Najbardziej zagrożone ubóstwem są powiaty zlokalizowane skrajnie na **północy i południu województwa**;
- ❖ W najkorzystniejszej sytuacji znajdują się powiaty usytuowane w **centrum**, należące do podregionu warszawskiego wschodniego, warszawskiego zachodniego i m.st. Warszawy.

Wnioski

- ✓ Mazowsze jest obszarem bardzo zróżnicowanym.
- ✓ Województwo mazowieckie jest największym w Polsce skupiskiem regionalnym ludności wiejskiej.
- ✓ Mieszkańcy terenów wiejskich mają utrudniony dostęp do podstawowych usług w zakresie infrastruktury technicznej, szkolnictwa, podstawowej opieki zdrowotnej i społecznej, a przede wszystkim tworzenia miejsc pracy poza rolnictwem.
- ✓ Powiaty z wysokim wskaźnikiem zagrożenia ubóstwem są jednocześnie powiatami o zdecydowanej przewadze ludności wiejskiej. Udział procentowy ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności wynosi: w powiecie ostrołęckim – 96,5%, przysuskim- 85,7%, szydłowieckim – 70,2%, przasnyskim – 62,6%.

Wnioski

- ✓ Bardziej zagrożone ubóstwem są osoby i rodziny mieszkające na obszarach z niedostateczną ilością miejsc pracy – obszary wiejskie, tereny likwidacji zakładów pracy.
- ✓ Obszary z najwyższą kwotą świadczeń wypłacanych z budżetów gmin w ramach zadań zleconych nie zawsze pokrywają się z obszarami występowania ubóstwa

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

